

УДК: 343.137.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.83.3.37>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРОМ РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАСАДИ ЗАКОННОСТІ ПІД ЧАС ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ

Колот Н.М.,

*аспірантка кафедри кримінального процесу
Національного юридичного університету*

імені Ярослава Мудрого,

ORCID: 0009-0005-6305-5572

e-mail: kolot.natali1984@gmail.com

Колот Н.М. Забезпечення прокурором реалізації засади законності під час повідомлення про підозру.

У статті досліджено, що у кримінальному провадженні надання особі процесуального статусу підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення є важливим рішенням, яке потребує обґрунтованості підозри та контролю за законністю його прийняття. Проаналізовано проблемні питання забезпечення прокурором реалізації засади законності під час повідомлення про підозру. Встановлено, що забезпечення прокурором законності під час повідомлення про підозру полягає: у суворому дотриманні встановленого законом порядку провадження; забезпеченні законного суб'єкта, що веде кримінальний процес, та, який здійснює повідомлення про підозру; у ознайомленні з правами учасників провадження та забезпеченні реалізації ними цих прав; а також дотриманні законних вимог щодо процесуальних строків. Констатовано, що кримінальне переслідування до прийняття рішення про повідомлення особі про підозру є прямим порушенням реалізації засади законності оскільки особа не набула кримінального процесуального статусу учасника, яким вона фактично є на момент провадження не за формою, а по суті, за кримінальним процесуальним законом. Відмічено, що особа, яка не набула законного статусу учасника кримінального провадження не може реалізувати свої «законні» права, зокрема основоположне право на захист. Звернено увагу на те, що загальне порушення засади законності кримінального провадження, з набуттям відповідних підстав та повідомленням особі про підозру кримінальний процес має відповідати іншому встановленому законом порядку, що проявляється у чіткому окресленні правового положення сторони захисту у кримінальному провадженні, відліку встановлених процесуальних строків, тощо. Зроблено висновок про те, що прокурор, який є процесуальним керівником у конкретному кримінальному провадженні може здійснювати нагляд за додержанням законів під час повідомлення про підозру, у формі: попереднього прокурорського контролю, шляхом погодження повідомлення про підозру, ревізії попередніх процесуальних рішень слідчого, дізнавача, перевіряючи при цьому обґрунтованість повідомлення про підозру; особистого прийняття законних рішень на досудовому розслідуванні, зокрема у формі повідомлення про підозру особисто прокурором. Аргументовано, що доречним буде встановлювати строки підготовки до захисту після повідомлення про підозру не менше ніж 14 днів до завершення досудового розслідування у одній із форм, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

Ключові слова: прокурор, процесуальне керівництво, засада законності, повідомлення про підозру, підозрюваний, право на захист, кримінальне переслідування.

Kolot N.M. Ensuring that the prosecutor implements the principle of legality during the notification of suspicion.

The article establishes that in criminal proceedings granting a person the procedural status of a suspect in committing a criminal offense is an important decision that requires the validity of the suspicion and control over the legality of its adoption. The problematic issues of ensuring the implementation of the principle of legality by the prosecutor during the notification of suspicion have been studied. It has been established that the prosecutor's provision of legality during the notification of suspicion consists in:

strict observance of the procedure established by law; ensuring the legal subject conducting the criminal process and reporting the suspicion; in getting to know the rights of the participants in the proceedings and ensuring their realization of these rights; as well as compliance with legal requirements regarding procedural terms. It was established that criminal prosecution before the decision to notify a person of suspicion is a direct violation of the implementation of the principle of legality, since the person has not acquired the criminal procedural status of a participant, which he actually is at the time of the proceedings, not in form, but in essence, according to the criminal procedural law. It was noted that a person who has not acquired the legal status of a participant in criminal proceedings cannot exercise his «legal» rights, in particular the fundamental right to defense. Attention is drawn to the fact that a general violation of the principle of the legality of criminal proceedings, with the acquisition of relevant grounds and notification to the person of suspicion, the criminal process must comply with another procedure established by law, which is manifested in a clear outline of the legal position of the defense party in criminal proceedings, counting of established procedural terms, etc. It was concluded that the prosecutor, who is the procedural head in a specific criminal proceeding, can supervise the observance of laws during the notification of suspicion, in the form of: a preliminary prosecutor's counter, by approving the notification of suspicion, revision of previous procedural decisions of the investigator, inquirer, checking at the same time, the validity of the notification of suspicion; personal making of legal decisions at the pre-trial investigation, in particular in the form of notification of suspicion personally by the prosecutor. It was proposed and argued that it would be appropriate to set the time limit for preparation for the defense after notification of suspicion at least 14 days before the completion of the pre-trial investigation in one of the forms provided for by the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: prosecutor, procedural management, basis of legality, notification of suspicion, suspect, right to defense, criminal prosecution.

Актуальність теми. У кримінальному провадженні надання особі процесуального статусу підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення є важливим рішенням, яке потребує обґрунтованості підозри та контролю за законністю його прийняття. У Кримінальному процесуальному кодексі України (далі – КПК України) передбачено, що письмове повідомлення про підозру складається прокурором або слідчим за погодженням з прокурором (ч. 1 ст. 277 КПК України), тим самим прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням [1].

Забезпечення законності під час повідомлення про підозру включає ряд аспектів: суворе дотримання встановленого законом порядку провадження; забезпечення законного суб'єкта, що веде кримінальний процес, та, який здійснює повідомлення про підозру; ознайомлення з правами учасників провадження та забезпечення реалізації ними цих прав; а також дотримання законних вимог щодо процесуальних строків.

Предмет даного дослідження вважаємо доцільним обмежити саме розглядом забезпечення дотримання процесуальних строків під час повідомлення особі про підозру процесуальним керівником як прояв його функції щодо реалізації засади законності. Зважаючи на те, що на досудовому розслідуванні процесуальний керівник закладає підвалини подальшого обвинувачення в суді, актуальність дослідження даного питання сумнівів не викликає. Забезпечення реалізації засади законності на досудовому розслідуванні є умовою законного вирішення справи по суті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики щодо повідомлення про підозру займалися такі науковці, як Ю.П. Аленін, О.Г. Бабенко, Ю.Л. Белоусов, Н.С. Бублик, І.В. Гловюк, М.С. Городецька, О.В. Капліна, А.О. Козаченко, М.М. Кузьменко, Т.О. Лоскутов, О.Ю. Маринич, В.В. Михайленко, К.В. Павлійчук, О.В. Расторгуєв, З.М. Топорецька, О.С. Химченко, А.М. Шульга та інші. Вчені у своїх працях розглядали лише загальні питання повідомлення про підозру у кримінальному провадженні, науковці не акцентували увагу на дослідженні забезпечення прокурором реалізації засади законності під час повідомлення про підозру.

Метою статті є дослідження реалізації засади законності процесуальним керівником на досудовому розслідуванні під час повідомлення про підозру. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання: встановити можливі випадки порушень засади законності під час повідомлення про підозру; визначити форми нагляду прокурора за дотриманням законності під час повідомлення про підозру; розглянути шляхи забезпечення законності прокурором під час повідомлення про підозру.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи дотримання законності під час повідомлення про підозру у кримінальному провадженні, необхідно зазначити, що вагомість цьому питанню додає значимість вказаного процесуального рішення. Дійсно, якби повідомлення про підозру не мало такого процесуального значення та не тягло за собою суттєвих юридичних наслідків, то і дотримання законності в цілому та дотримання процесуальних строків зокрема під час прийняття вказаного процесуального рішення не було б таким важливим та актуальним. Отже вихідною точкою аналізу дотримання законності під час повідомлення про підозру є визначення сутності безпосередньо даного процесуального рішення.

У кримінальній процесуальній науці вчені відмічають проблему у відсутності чіткого та однозначного розуміння поняття підозри, що призводить до варіативності тлумачення відповідних положень як судом, так і прокуратурою, а також неясності в їх практичному застосуванні [2, с. 409].

У теорії кримінального процесу дослідники вдаються до формулювання визначення повідомлення про підозру.

О.В. Капліна зазначає, що підозра – це обґрунтоване припущення слідчого та/або прокурора про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, яке формалізоване у повідомленні про підозру, та має бути перевірено для спростування або підтвердження. Повідомлення про підозру – це процесуальна діяльність, зміст якої полягає у складанні слідчим або прокурором письмового повідомлення про підозру та його врученні особі відповідно до ст. 276–279 КПК України [3, с. 241].

О.С. Химченко підкреслює, що повідомлення про підозру – це процесуальне рішення, яке приймається уповноваженими суб'єктами кримінального провадження з обов'язковим повідомленням підозрюваної особи. Воно приймається для зміни процесуального статусу особи, щодо якої наявна достатня сукупність доказів, які попередньо свідчать про її можливу винуватість, для застосування окремих процедур, які можливо застосувати в кримінальному провадженні при наявності підозрюваного і які сприяють виконанню завдань кримінального провадження [4, с. 88].

Не можна не погодитись з автором, що в основі даного процесуального рішення лежить зміна процесуального статусу особи, а саме набуття статусу підозрюваного. Відповідно з набуттям статусу особа набуває певних специфічних прав, зокрема – право на захист, реалізація якого є однією з умов справедливого судового розгляду.

Зміна статусу, залучення до сфери кримінального процесу такого учасника як підозрюваний є дуже значимим етапом у кримінальному провадженні. За влучним висловом О.С. Химченко: з моменту повідомлення про підозру серед учасників кримінального провадження чітко формуються дві сторони: обвинувачення і захисту [4, с. 89]. Дійсно, не можна заперечувати важливість реалізації елементів засади змагальності на досудовому розслідуванні, що у даному випадку знаходиться у прямій взаємозалежності від реалізації засади законності.

Варто погодитись із тим, що процесуальна діяльність прокурора щодо порядку повідомлення про підозру, а також порядку повідомлення про нову підозру або зміну раніше повідомленої підозри є обов'язковим етапом кримінального провадження на стадії досудового розслідування [5, с. 244].

Як вірно зазначають А. Шульга та І. Озерна, з моменту повідомлення про підозру починається кримінальне переслідування підозрюваного та притягнення його до кримінальної відповідальності [6, с. 330].

Але, діяльність щодо викриття підозрюваного може розпочатися й раніше, на що звертається увага у кримінальних процесуальних дослідженнях [7, с. 179]. Зокрема, Т.О. Лоскутов слушно вказує, що початок проведення першої процесуальної дії слідчого, що спрямована на викриття (перевірку на причетність) особи у вчиненні злочину є початком реалізації слідчим функції кримінального переслідування [8, с. 40]. Причому вчений підкреслює, що переслідування особи може мати місце незалежно від того чи надано їй процесуальним рішенням слідчого статус підозрюваного [8, с. 7].

Тому, на нашу думку, зважаючи на важливість початку притягнення до кримінальної відповідальності, набуття прав підозрюваного та можливості їх реалізації, дуже важливо, щоб фактичне кримінальне переслідування особи не було розпочате раніше ніж особі повідомлено про підозру. У такому випадку сторона обвинувачення зловживає своїми повноваженнями, порушує засаду законності, обмежує сторону захисту у процесі збирання доказів, порушує право особи на захист.

Значення повідомлення про підозру також полягає у тому, що з моменту прийняття вказаного процесуального рішення вступає в дію встановлення обмеження процесуального строку.

О.С. Химченко відмічає, що відповідний строк змінює тактичний характер діяльності сторони обвинувачення і уточнює її мету – пошук належних, допустимих і достатніх доказів, які свідчать про винуватість або невинуватість підозрюваного [4, с. 89].

На думку К.В. Павлійчук, від своєчасного встановлення особи та надання статусу підозрюваного залежить ефективність досудового розслідування та забезпечення прав учасників процесу [9, с. 147].

В.В. Михайленко вказує про те, що в практиці досудового розслідування недобросовісне використання своїх повноважень та/або процесуальних прав притаманне представникам сторін обвинувачення і захисту, а також іншим учасникам провадження. Вчена зазначає про те, що зловживання слідчими та прокурорами переважно допускаються при прийнятті процесуальних рішень і вчиненні процесуальних дій під час безпосереднього виконання своїх повноважень поза межами судового засідання. До таких авторка відносить, зокрема, зволікання з повідомленням про підозру при наявності підстав для цього [10, с. 39].

Важливість вчасного набуття статусу підозрюваного підкреслено у рішенні Європейського суду з прав людини (далі – Суд, ЄСПЛ, Європейський суд) у справі «Шабельник проти України». Так, у п. 57 цього Рішення Суд зазначив, що з першого допиту заявника стало очевидним, що його показання були не просто показаннями свідка злочину, а фактично зізнанням у його вчиненні. З того моменту, коли заявник уперше зробив зізнання, вже не можна було стверджувати про відсутність у слідчого підозри щодо причетності заявника до вбивства [11].

Суд стверджує, що існування такої підозри підтверджувалося тим фактом, що слідчий ужив подальших заходів для перевірки достовірності самовикривальних показань заявника, провівши відтворення обстановки і обставин подій (за чинним КПК відповідає слідчій (розшуковій) дії – слідчий експеримент – уточнення наше Н.К.), тобто слідчі дії, які зазвичай проводяться з підозрюваним. На думку Суду, становище заявника стало значно вразливішим одразу після вжиття серйозних слідчих заходів з перевірки підозри стосовно нього та підготовки версії обвинувачення [11].

Справедливо зазначає Т.О. Лоскутов про те, що норми КПК України уможливають викриття особи шляхом проведення будь-яких слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій без права на захист до отримання органами кримінального переслідування достатніх доказів для підозрювання особи у вчиненні кримінального правопорушення або підстав для затримання та/або застосування запобіжних заходів. Навіть маючи таку сукупність доказів та/або підстав, органи кримінального переслідування можуть затягувати прийняття рішень, що надають особі процесуальний статус підозрюваного, тому що їм це суто невигідно як представникам протилежної сторони [12, с. 87].

Проблема реалізації кримінальних процесуальних норм щодо вчасного повідомлення особи про підозру та зловживання з цього приводу суб'єктами, що ведуть кримінальний процес, спонукала законодавця передбачити у національному кримінальному процесуальному законодавстві норму щодо визнання істотним порушенням прав людини допит у якості свідка особи, якій згодом було повідомлено про підозру. Так, відповідно до ч. 3 ст. 87 КПК України зазначено про недопустимість доказів, що були отримані з показань свідка, який надалі був визнаний підозрюваним чи обвинуваченим у кримінальному провадженні.

Дійсно, не можна не погодитись з О.Ю. Маринич, що рішення про здійснення повідомлення про підозру має прийматись без зволікань задля вчасного набуття процесуального статусу підозрюваного та відповідно наділення підозрюваної особи можливістю захищатися від кримінального переслідування [13, с. 540].

Фактичне здійснення кримінального переслідування без офіційного повідомлення про підозру означає ніщо інше як зволікання із прийняттям процесуального рішення щодо повідомлення про підозру. Звичайно, що таке фактичне кримінальне переслідування є прямим порушенням реалізації засади законності оскільки: 1) особа не набула кримінального процесуального статусу учасника, яким вона фактично є на момент провадження не за формою, а по суті, за кримінальним процесуальним законом; 2) із першого аргументу випливає те, що особа, яка не набула законного статусу учасника кримінального провадження не може реалізувати свої «законні» права, зокрема основоположне право на захист; 3) відповідно кримінальне провадження взагалі відбувається без дотримання засади законності, оскільки за фактичним положенням речей, а саме з набуттям

підстав до отримання підозрюваним відповідного статусу, кримінальний процес має відповідати іншому «законному» встановленому порядку, ніж той який провадиться за умови зволікання з повідомленням особі про підозру.

За причинно-наслідковим зв'язком незаконне кримінальне переслідування є наслідком зволікання з прийняттям процесуального рішення щодо повідомлення особі про підозру.

Окрім затягування надання особі законного статусу підозрюваного та незаконного її переслідування стороною обвинувачення, слід зазначити ще один негативний аспект зволікання повідомлення про підозру. Максимальне проведення усіх необхідних процесуальних дій до набуття особою статусу підозрюваного призводить до того, що після повідомлення про підозру досудове розслідування фактично підлягає завершенню та кримінальне провадження з обвинувальним актом спрямовується до суду. У зв'язку з цим знову ж таки порушується право особи на захист, оскільки фактично підозрюваний не приймає участі у розслідуванні у своєму законному статусі. До того ж, часто органи досудового розслідування направляють до суду кримінальне провадження фактично одразу після повідомлення особі про підозру. Таким чином, у підозрюваного немає часу для якісної підготовки до захисту до моменту складання обвинувального акту, до початку судового розгляду та набуття вже статусу обвинуваченого.

У пункті б) ч. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод зазначається про те, що кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має щонайменше право мати час і можливості, необхідні для підготовки свого захисту [14]. Відповідно до зазначеного швидке направлення до суду обвинувального акту після повідомлення про підозру суттєво порушує право особи на захист та підготовку до такого захисту, адже фактично не дає можливості підозрюваній особі реалізувати своє право на захист на досудовому етапі кримінального провадження.

О.В. Расторгуєв вказує, що одним із дефектів правового регулювання інституту повідомлення про підозру є відсутність визначеного законодавцем мінімального строку досудового розслідування з моменту вручення повідомлення про підозру. При тому, що граничні строки досудового розслідування визначені у статті 219 КПК України. Відсутність мінімального строку досудового розслідування призводить до можливого зловживання процесуальними правами з боку сторони обвинувачення. Так, автор зазначає, коли відносно «свідка» зібрані всі необхідні на думку слідства докази, останньому вручають повідомлення про підозру та одразу, в порядку статті 290 КПК України, «визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми» завершають досудове розслідування, надаючи доступ до матеріалів кримінального провадження для наступного ознайомлення та вручення обвинувального акта [15, с. 184].

Підводячи підсумок аналізу проблемних питань щодо дотримання засади законності у контексті повідомлення особі про підозру слід зазначити, що зволікання прийняття вказаного рішення тягне негативні наслідки у вигляді: 1) незаконного кримінального переслідування особи, яка не набула законного статусу підозрюваного та порушення її права на захист; 2) скорочення до мінімуму часу між повідомлення про підозру та складання обвинувального акту, через що підозрюваний позбавляється можливості підготуватися до захисту, у зв'язку з чим знову ж таки порушується право особи на захист.

Ефективним засобом забезпечення реалізації засади законності під час повідомлення про підозру має бути прокурорський нагляд у формі процесуального керівництва.

У теорії кримінального процесу прокурорський нагляд поділяють на контроль за рішеннями слідчого (у вигляді надання згоди, санкції, затвердження) та ревізію процесуальних рішень слідчого (у вигляді поточного нагляду за законністю таких рішень). Так, вказується, що на відміну від здійснення на досудовому розслідуванні перевірки рішень судом для ревізійної діяльності прокурора диспозитивне начало у вигляді подання скарги учасником процесу не обов'язкове. Прокурор здійснює перевірку рішень слідчого не з метою збалансування положень сторін кримінального провадження, а з метою нагляду за дотриманням законності слідчим. Прокурор знайомиться з рішеннями слідчого самостійно в ході перевірки [16, с. 149].

Досить важливими, на думку З.М. Топорецької, є перевірочні дії прокурора на етапі звернення слідчого за погодженням клопотання про повідомлення про підозру оскільки вони попереджують порушення закону слідчим [17, с. 134].

Логічним виглядає висновок, що контроль над своєчасністю вручення повідомлення про підозру та надання підозрюваному можливості здійснення захисту має покладатись на прокурора, який

здійснює процесуальне керівництво у конкретному кримінальному провадженні, у тому числі шляхом особистого складення та вручення такого повідомлення.

Неможливо не погодитись, що зважаючи на наділення процесуального керівника повноваженнями подальшого підтримання обвинувачення у суді, він має бути безпосередньо зацікавлений у кількості та якості зібраних доказів та має можливість спрямовувати у необхідному руслі [18, с. 96]. Дійсно, особиста зацікавленість прокурора та контроль над діями слідчого матиме високий результат щодо дотримання законності під час розслідування кримінального провадження.

Отже, користуючись повноваженнями, передбаченими ст. 36 КПК України, нагляд за додержанням законів під час повідомлення про підозру зокрема та у цілому на досудовому розслідуванні прокурор може здійснювати у формі: 1) попереднього прокурорського контролю, шляхом погодження рішень слідчого, дізнавача, 2) ревізії процесуальних рішень, перевіряючи при цьому вже прийняті слідчим, дізнавачем рішення на досудовому розслідуванні; 3) особистого прийняття законних рішень на досудовому розслідуванні.

А.О. Козаченко зазначає, що на практиці Генеральний прокурор України, його заступники та керівники регіональних прокуратур дуже рідко особисто повідомляють про підозру. Вони підписують письмовий документ повідомлення про підозру, але вручення, роз'яснення його суті та прав підозрюваного особі доручають слідчому, який розслідує кримінальне провадження [5, с. 249]. З власного практичного досвіду нам відомо, що процесуальні керівники у загальному порядку кримінального провадження (прокурори, які не є керівниками підрозділів прокуратури) також дуже рідко вдаються до особистого здійснення повідомлення про підозру.

Слід зазначити, що нами вбачається цілком ефективним у окремих випадках особисте прийняття окремих рішень у досудовому розслідуванні процесуальним керівником, особливо це стосується такого важливого рішення як повідомлення про підозру. Тим більше, що саме повідомленням про підозру є початковим актом обвинувачення – праобразом державного обвинувачення в суді. Повідомлення про підозру є актом, що вперше встановлює межі обвинувачення особи.

О.Ю. Маринич пропонує, з метою недопущення порушення права на захист на досудовому розслідуванні внаслідок передчасного завершення досудового розслідування після повідомлення особі про підозру, внести зміни до ч. 2 ст. 283 КПК України, у наступній редакції: «Прокурор зобов'язаний у найкоротший строк, але не раніше, ніж через 14 днів після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: закрити кримінальне провадження; звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру». Він вважає, що строк у 14 днів є достатнім задля належної реалізації права на захист на досудовій стадії процесу [13, с. 541].

У своєму дослідженні О.Ю. Маринич аналізує окремі положення Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 1949 р., відповідно до якої передбачено строк у три тижні для повідомлення про підготовку до початку судового слухання. Міжнародне законодавство зобов'язує державу, що тримає в полоні військовополоненого, за три тижні до початку судового процесу повідомити про дану подію (дату початку судового розгляду та інше) відповідні інстанції. Автор резюмує, що законодавчо встановлений строк у три тижні є необхідним для завчасного повідомлення про початок судового розгляду та надання достатньо часу для підготовки захисту від державного обвинувачення. Але щодо національного кримінального процесуального законодавства пропонує строк саме у два тижні – 14 днів – при цьому пояснює це виключно «достатністю» такого терміну [13, с. 541].

Розвиваючи далі тезу О.Ю. Маринич, вважаємо за потрібне звернутися до норм Кримінального процесуального кодексу.

Так, відповідно до ст. 338 КПК України зміна обвинувачення прокурором в суді передбачає надання часу обвинуваченому для підготовки до захисту від нового зміненого обвинувачення не менше семи днів. У той же час за ст. 339 КПК України за умови висунення додаткового обвинувачення суд зобов'язаний відкласти судовий розгляд на строк, необхідний для підготовки до захисту від додаткового обвинувачення, не більше ніж на чотирнадцять днів. При цьому строк відкладення судового розгляду може бути продовжений судом за клопотанням сторони захисту або представника юридичної особи [1].

На нашу думку повідомлення про підозру на досудовому розслідуванні у більшій мірі відповідає висуненню додаткового обвинувачення в суді ніж зміні обвинувачення. Оскільки додаткове обвинувачення під час судового розгляду, як і повідомлення про підозру на досудовому розсліду-

ванні повідомляють особі про «нове» обвинувачення, від якого він ще «не захищався», на відміну від зміненого обвинувачення, яке вже особі «повідомлялося», хоча й зазнало змін. Тому, на нашу думку цілком логічно орієнтуватися на строки встановлені законодавцем щодо підготовки до захисту від додаткового обвинувачення в суді, а саме «не більше ніж чотирнадцять днів».

Тому, ми підтримуємо пропозицію О.Ю. Маринич у частині встановлення строків підготовки до захисту після повідомлення про підозру не менше ніж 14 днів, додатково аргументуючи дану тезу проведенням аналогії зі встановленим законодавцем строком підготовки до захисту після висунення додаткового обвинувачення в суді.

На підставі викладеного можна зробити наступні **висновки**:

1. Кримінальне переслідування до прийняття рішення про повідомлення особі про підозру є прямим порушенням реалізації засади законності оскільки: 1) особа не набула кримінального процесуального статусу учасника, яким вона фактично є на момент провадження не за формою, а по суті, за кримінальним процесуальним законом; 2) особа, яка не набула законного статусу учасника кримінального провадження не може реалізувати свої «законні» права, зокрема основоположне право на захист; 3) з набуттям відповідних підстав до повідомлення особі про підозру кримінальний процес має відповідати іншому встановленому законом порядку, що проявляється у чіткому окресленні правового положення сторони захисту у кримінальному провадженні, відліку встановлених процесуальних строків, тощо.

2. Нагляд за додержанням законів під час повідомлення про підозру прокурор, який є процесуальним керівником у конкретному кримінальному провадженні, може здійснювати у формі: 1) попереднього прокурорського контролю, шляхом погодження повідомлення про підозру, 2) ревізії попередніх процесуальних рішень слідчого, дізнавача, перевіряючи при цьому обґрунтованість повідомлення про підозру; 3) особистого прийняття законних рішень на досудовому розслідуванні, зокрема у формі повідомлення про підозру особисто прокурором.

3. Доцільним є встановлення строків підготовки до захисту після повідомлення про підозру не менше ніж 14 днів до складання обвинувального акту (або прийняття іншого рішення щодо завершення досудового розслідування). Додатковим аргументом даної тези є проведення аналогії зі встановленим законодавцем строком підготовки до захисту після висунення додаткового обвинувачення в суді відповідно до ст. 339 КПК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 05.06.2024).
2. Кузьменко М.М., Бублик Н.С. Повідомлення про підозру. The 11th International scientific and practical conference “*Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects*” (April 24–26, 2022) MDPC Publishing, Berlin, Germany. 2022. 460 p.
3. Капліна О.В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. № 1. 2013. С. 238–242.
4. Химченко О.С. Окремі питання повідомлення про підозру. *Juris Europensis Scientia*. Випуск 3. 2023. С. 86–91.
5. Козаченко А.О. Особливості кримінально-процесуальної діяльності прокурора під час повідомлення про підозру у кримінальних провадженнях щодо окремої категорії осіб. *Право і суспільство*. № 2. Т. 2. 2023. С. 244–251.
6. Шульга А., Озерна І. Проблема унормування процесуального статусу повідомлення про підозру. *Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 7 липня 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2023. 340 с. С. 329–332.
7. Бабенко О.Г. Поняття неповнолітнього підозрюваного. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 3. С. 177–182.
8. Лоскутов Т.О. Кримінальне переслідування, здійснюване слідчим: монографія. Дніпропетровськ: Ліра ЛТД, 2011. 164 с.
9. Павлійчук К.В. Сутність та порядок повідомлення про підозру. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Випуск 3. Том 2. 2017. С. 145–148.

10. Михайленко В.В. Процесуальні зловживання під час досудового розслідування в кримінальному провадженні. *Кримінальне судочинство: сучасний стан та перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.- практич. конф. (Київ, 28 трав. 2021 р.) / [редкол.: В.В. Черней, С.Д. Гусарев, С.С. Чернявський та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2021. 376 с.
11. Рішення у справі «Шабельник проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457#Text (дата звернення: 21.05.2024).
12. Лоскутов Т.О. Предмет регулювання кримінального процесуального права: монографія. Київ: Юридичний світ. 2016. 416 с.
13. Маринич О.Ю. Окремі аспекти порушення права на захист на етапі повідомлення про підозру. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. № 5. 2023. С. 537–542.
14. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 02.06.2024).
15. Расторгуєв О.В. Повідомлення про підозру: проблеми прийняття процесуального рішення. *Юридичний вісник*. № 2 (51). 2019. С. 180–187.
16. Городецька М.С. Кримінально-процесуальна компетенція слідчого органів внутрішніх справ: Монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2010. 232 с.
17. Топорецька З.М. Прокурорський нагляд за законністю повідомлення особі про підозру. *Часопис Академії адвокатури України*. Том 8. № 2(27). 2015. С. 132–136.
18. Белоусов Ю., Венгер В., Мітько В., Орлеан А., Сущенко В., Яворська В. Звіт за результатами дослідження роль прокурора на досудовій стадії кримінального процесу за 2016-2017. Київ, 2017. 268 с.